

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ В ОЙКОНІМІЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ століття: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На основі довідників адміністративно-територіального поділу УРСР у статті проведено аналіз перейменувань поселень України повоєнного періоду з урахуванням суспільно-політичних мотивів змін назв населених пунктів (ННП) у різних регіонах нашої держави. Наведено приклади ойконімів, що засвідчують різну, подекуди ідеологічну, заангажованість номінацій колишньої УРСР. Актуальність дослідження продиктована топонімічним питанням, яке стало нагальним в Україні сьогодні, саме в розпал процесу декомунізації топонімів як процес, протилежний до досвіду тих радянсько-комуністичних перейменувань, що відбулися у другій половині минулого століття з вказівкою основних аргументів стосовно невмотивованих перейменувань. Порушено також питання якісної заміни назв поселень України, які б формували національну та високодуховну свідомість громадян.

Ключові слова: номінація; ойконім; ойконімія; перейменування; русифікація.

Перейменовальні процеси у топонімії України ХХ століття – явища непоодинокі. Після 1917 року перейменовальні процеси в СРСР носили виразно надмірний характер, проте вони ще більше посилювалися після Другої світової війни, що призвело, на жаль, до зникнення з офіційного вжитку назв, що були цінними пам'ятками історії та культури й духовності українського народу. Тому в нашому суспільстві, особливо в кінці ХХ століття (після, наприклад, проголошення Декларації про незалежність України 1991 року), гостро постало питання про повернення історичних назв населеним пунктам. Тепер це питання стоїть на порядку денному, оскільки мова йде про «декомунізацію» географічних об'єктів по всій країні.

Зрозуміло, що проблема перейменувань у топонімії не раз ставала об'єктом зацікавленень багатьох мовознавців, істориків, політиків, географів тощо. Так, досліджувались проблеми мотивації перейменувань у топонімії радянської доби (Ф. Турченко), декомунізації топонімії в Україні загалом (Короленко Б.), перейменування міста Кіровограда (А. Пивовар, А. Домаранський, С. Ковтун), перейменування як духовний компонент виховання (А. Поповський), топонімічні перейменування (В. Панченко), відновлення історичних назв поселень (В. Голобородько), досвід перейменувань у Західній Україні (М. Проців) та ін.

Метою нашої розвідки є дослідження ойконімії України повоєнного періоду крізь призму перейменовальних процесів, що здійснювалися у кожному регіоні тодішньої УРСР, а також – вияв тих екстралінгвальних чинників, що впливали на ці процеси.

У вступі зауважимо, що повоєнний період у розвитку ойконімії України ХХ століття позначений певними характерними особливостями, основні з них є такими:

- 1) впорядкування назв населених пунктів;
- 2) включення в ойконімікон нових назв НП;
- 3) зменшення кількості поселень у зв'язку з адміністративним об'єднанням деяких населених пунктів.

Можемо зазначити також, що процес упорядкування ойконімії системи України не припинявся навіть у воєнний період. Кардинальних змін зазнала й ойконімія на Кримському півострові в АРК: разом із депортацією кримських татар у 1944–1945 роках з топонімії карти зникли колоритні грецькі, тюркські, українські та татарські номінації поселень. На підтвердження цього можемо навести такий факт, коли кримський дослідник М. Бобровиця цікаво прокоментував масові перейменування на Кримській землі, зазначивши, що з Москви Кримському обкомові партії доручили підготувати проект «перейменовального указу». Обком обговорив цю ситуацію й доручив очолити роботу найбільш грамотному зі своїх, на його погляд, членів – редакторів партійної газети, а той, зі свого боку, – відповідальному секретареві. Коли ж передоручати стало нікому, то згаданому редакторові довелося вже самому сісти за списки тисяч нових назв. Коли в пам'яті відповідального секретаря вичерпалися людські імена на кшталт *Миколаївка, Новомиколаївка, Іванівка, Новоіванівка, Володимирівка, Петрівка, Семенівка* і т. п., він пустив у дію фантазії на садово-городню, сільськогосподарську і взагалі географічну тематику. Так народилися зокрема: *Овочеве, Городне, Сінокосне, Випасне, Пшеничне, Кукурудзяне...*, а далі – *Орлине, Соколине, Перевальне* (й *Перевалівка*), *Нагірне* (й *Підгірне*), *Синьокам'янка* (й *Червонокам'янка*) ... Коли ж і ця тематика була вичерпана, він, переривши редакційну шафу, знайшов військовий довідник, за яким пішли: *Гвардійське, Батальне, Героївське, Бастионне, Партизани, Лазо, Фурманове, Чапаєве...* Приклад цієї

оповіді красномовно засвідчує, що ідеологічне завдання Москви було успішно виконано та навіть перевиконано [3].

Мета таких масових перейменувань, а вони розпочалися одразу ж після «приєднання» Криму до Російської імперії, полягала в ліквідації назв, котрі – як історична пам'ять самої Землі – нагадували про злочини завоювань та депортації. Зазнавши близько 2000 перейменувань, ойконімія півострова не залишила жодної назви, яка нагадувала б про татарське, грецьке, вірменське чи будь-яке інше національно-етнічне походження. Місцевий етнос зазнав депортації, забравши з собою й історичну пам'ять про рідні поселення. Нове покоління кримчан досить швидко призвичаїлось до радянських назв.

Новоутворену ойконімію Криму першого повоєнного десятиліття семантично можна погрупувати в наступний спосіб¹:

1) назви, що мають прокомуністичний зміст: *Куйбишеве, Советське, Іллічеве, Ленінське, Леніна, Чапаєве, Чапайка*, а також *Кірове, Орджонікідзе, Фрунзе, Лібкнехта, Завіто-Ленінський* та ін. [1]. До них варто додати назви з прикметником «красный» у значенні «червоний», як колір-символ революції: *Красноармійськ та Красногвардійськ* [1];

2) російськомовні номінації типу *Восход, Северне, Кирпичне, Опитне, Почетне* [1], українська транскрипція яких є недоречною та позбавлена еколінгвістичного підґрунтя;

3) багатократно повторювані найменування на карті Кримського півострова (по три населені пункти з назвами *Ізобільне, Відрадне, Завітне, Октябрське* і т.под. [1]). Водночас, не відзначаються оригінальністю назви *Лінійне, Танкове, Генеральське, Дозорне, Кипарисне, Лаврове, Овочеє* тощо [1].

Це дає підстави стверджувати, що така ойконімна ситуація в Криму стала наслідком реалізації політики перейменувань, яка проводилась на півострові найвищими керівними структурами СРСР, РРФСР та УРСР. Руйнуючи ойконімну систему Криму, яка стала спільним витвором багатьох народів, котрі віками проживали на цій території, влада хотіла знищити той вагомий слід та історичну пам'ять, який ці народи залишили на кримській землі.

Упорядкування ойконімії інших регіонів України проводилося теж, на жаль, не завжди послідовно, а часом і неправомірно.

Процес упорядкування ойконімії Західної України другої половини ХХ століття розпочався безпосередньо перед війною. У цей самий час почалася також і ліквідація німецьких колоній у Галичині. Свого часу саме в німецьких колоністах австрійські урядові чиновники вбачали міцну опору для проведення колонізаторської політики, перетворення Галичини на ринок збуту промислової продукції та аграрно-сировинний придаток метрополії. Проте як і Перша світова, так і Друга світова війни несли негативний вплив на співіснування усіх етнічних спільнот у Галичині, руйнуючи добросусідські відносини, які налагоджувалися століттями між українцями, німцями, євреями тощо. Із ойконімії регіону зникли такі назви, як:

Розенберг (тепер *Щирець*), *Кальтвассер* (*Зимна Вода*), *Фалькенштайн* (*Соколівка*), *Дорнфельд* (*Тернопілля*), *Фордерберг* – (околиці м. *Городка*), *Линденфельд* (*Луб'яна*), *Райхенбах* (*Красів*), *Айнзідель* (*Сердиця*) (Льв) та ін. [9]. На час генерального впорядкування географічних назв, у 1946 році ці назви вже не значилися у довіднику адміністративно-територіального поділу УРСР [6].

На заході та в центрі України назви цих поселень усувалися нібито під впливом «українізації», проте лише кілька топонімів дістали українські назви. Наприклад, *Станіславів* перейменовано на *Івано-Івано-Франківськ* (І-Ф.), *Янів* – на *Івано-Франкове* (Льв.), *Варяж* – на *Новоукраїнка* (Льв) [ІСМ Льв.], *Берковець* – на *Коцюбинське* (Кв) [8] тощо.

Важливою подією в ойконімії України ХХ століття стала позачергова сесія Верховної Ради СРСР, яка відбулася 1 листопада 1939 року. На ній було прийнято Закон про включення Західної України до складу СРСР і возз'єднання її з УРСР. Сьома сесія Ради, що відбулася 2 серпня 1940 року, включила заселені переважно українцями Аккерманський та Ізмаїльський повіти Бессарабії до складу УРСР. Після возз'єднання цих регіонів населення УРСР збільшилося на 8,8 млн чоловік і на середину 1941 року становило майже 41,7 млн, а територія республіки розширилася до 565 тис. км.² [4, с. 96]. Починалася радянська приєднання до складу УРСР територій. Був введений новий, радянський адміністративний поділ та утворені Волинська, Дрогобицька, Львівська, Рівненська, Тернопільська й Станіславська області.

Дослідниця адміністративно-територіального устрою України ХХ століття Я. Верменич аналізуючи територіальне питання Буковини, вказує, що за вже апробованою схемою здійснювався також і процес територіального розмежування після досягнення в 1940 році порозуміння з Румунією стосовно повернення нею територій, анексованих у 1918 році. Така податливість румунської влади пояснювалася просто: Німеччина не була зацікавлена у погіршенні відносин із СРСР і погодилася на територіальні поступки союзнику, хоч про радянські домагання на Бессарабію та Північну Буковину у пакті Молотова – Ріббентропа не йшлося [4, с. 97]. Не маючи змоги протистояти їм без підтримки Німеччини, Румунія 28 червня 1940 року прийняла ультиматум уряду СРСР і відмовилася від своїх, доволі ефемерних, прав на Північну Буковину й Бессарабію. Упродовж двох днів частини Червоної Армії вийшли на нові кордони Румунії. Сьома сесія Верховної Ради СРСР 2 серпня 1940 року включила заселені переважно українцями Північну Буковину, Хотинський та Ізмаїльський повіти Бессарабії до складу УРСР. Так, до УРСР відійшли Чернівецька й Аккерманська (пізніше Ізмаїльська, а зараз – Одеська) області [4, с. 288–290].

У Довіднику адміністративно-територіального поділу 1947 року знаходимо приклади перейменування румунських та німецькомовних назв НП у межах Чернівецької області: радянська влада або ж їх повністю змінювала, або уподібнювала до власне українських онімів, а подекуди – перекладала. Пор.: *Велавче* (замінено на *Коритне*), *Гумарія* – на *Зелений*, *Ізвори* – на *Ключівка*, *За Серетом* – на *Заріччя*, *Кисельбаж* – на *Киселівка*, *Легучини-Тевтул* – на *Зелений Гай*,

¹ Ойконіми подаються українською мовою.

Панка – на *Клинівка*, *Штрянга* – на *Канатівка*, *Янчилове* – на *Іванківці* (Чрн.) тощо [6]. Спостереження показують, що на перейменовальні процеси в першу чергу впливали екстралінгвальні суспільні чинники та політичні пріоритети тієї чи іншої держави. Радянська бюрократія вважала, що назви поселень варто «оновити», «соціалізувати», спрямувати в русло радянської дійсності та знищити будь-яку «інакомислячу» мотивацію, що найчастіше відображала зв'язок з історією та культурою української нації.

Однією з характерних рис ойконімної системи України повоєнного періоду є значне зменшення кількості назв населених пунктів у зв'язку з масовим об'єднанням поселень. Усі адміністративно-територіальні довідники, починаючи 1946 року, місять таку зведену інформацію. Наприклад, замість сіл *Старо-Сабатинівка*, *Сабатинівка Головна*, *Соболівка*, *Ново-Сабатинівка* з 1947 року офіційно вживається лише назва одного села *Сабатинівка* (Од.) [6]. Також у згаданому джерелі наводиться більше тисячі прикладів перейменованих поселень, назви яких нібито впорядковувались, а насправді – невиправдано штучно деформувались, що мало вияв у великій кількості новоутворених пам'яткових, меморіальних та «штучних» назв тощо. У повоєнний період сформувалася так звана модель номінацій, породжена комуністичною ідеологією. Радянська влада не просто перейменовувала села та міста УРСР, а позбавляла назви внутрішньої мотивації. Топонімний простір зазнавав згубного ідеологічного маркування в ойконімії.

Загалом же можемо сказати, що ойконімію України другої половини ХХ століття на лексико-семантичному рівні характеризують такі процеси:

1) онімізація апелювативів, у семантичній структурі яких наявні «соціальні» оцінні семи;

2) введення в номінативну базу ойконімії нових антропонімів із символічним значенням.

Аналіз новоутворених ойконімів України повоєнного періоду на підставі довідників адміністративно-територіального поділу дозволяє визначити такі структурно-семантичні групи ойконімів:

I. Відапелятивні утворення, які поділяємо на:

I. Ойконіми, що утворилися від назв соціалістичної дійсності, виробництва, професій: *Баишанське* (Од.), *Весняне* (Од.), *Виноградне* (Од.), *Водяне* (Зп.), *Вуглярка* (Лв.), *Гончарівка* (Од.), *Дачне* (Лв.), *Дільниче* (Мк.), *Залізничне* (Вл.), *Зерновий* (Зп.), *Кирпичний* (Зп.), *Курортне* (Од.), *Майорське* (Од.) тощо [6].

Такого типу ойконіми функціонують у топонімичній системі нашої країни з яскраво вираженими соціальними конотаціями.

В аналізованій групі наявні словотвірні варіанти:

а) формант **-н-**: *Мирне* (Од.), *Молочне* (Зп.), *Нагірне* (Лв.), *Озерне* (Зп.), *Підвальне* (Чн.), *Підгородне* (Лв.), *Тракторне* (Зп.) та ін. [6]; б) формант **-ов-** (**-ев-**): *Барвінкове* (Хрк.), *Лозове* (Вн.), *Лугове* (Од.), *Межовий* (Лв.), *Мостове* (Мк.), *Серпневе* (Од.) тощо [6]; в) формант **-ськ-** (**-цьк-**): *Морський* (Мк.), *Подільське* (Хм.), *Поліське* (Жт.), *Приморське* (Од.), *Чабанське* (Од.) та ін. [6]; г) **словоскладання**: *Малодолінське* (Од.), *Новоселище* (Пл.), *Новосілка* (Дн.), *Острогірськ* (Од.), *Райозеро* (Пл.), *Стоходи* (Вл.), *Трудолюбівка* (Кр.) і т.п. [6]; г) **основоскладання**: *Радгоспівка* (Чн.),

Соцпуть (Хрс.) тощо [6]; д) **атрибутивний компонент**: *Красне Знамя* (Мк.), *Нове Життя* (Кр.), *Новий Мир* (Хрс.), *Червона Хвиля* (Днп.), *Червоний Яр* (Од.) та ін. [6]; е) **аббревіація**: *Есхар* (Електрична станція Харкова) (Хрк.), *Гресівський* (від російського ГРЕС) (АРК) тощо [6, 7].

2. Ойконіми, що утворилися від ідеологічно значущих понять та свят радянського періоду: *Більшовик* (Хрк.), *Зірка* (Од.), *Знамянка* (Мк.), *Зоря* (Лг.), *Комсомольське* (Дн.), *Комунарівка* (Днп.), *Майвка* (Лв.), *Майське* (Зп.), *Первомайський* (Хрс.), *Переможець* (Зп.), *Першотравневе* (Хрс.) тощо [6].

У цій групі ойконімів найпоширенішими є форманти:

а) **-ов-** (**-ев-**): *Першотравневе* (Хрк.), *Травневий* (Од.) та ін. [6]; б) **-ськ-** (**-зьк-**): *Комсомольське* (См.), *Майське* (Зп.), *Первомайське* (Од.), *Пролетарське* (Кр.) і т.п. [6]; в) **-н-**: *Переможець* (Дн.) тощо [6]; г) **ів-** (**-к-**): *Звездівка* (Рв.) та ін. [6].

Також наявні **аналітичні конструкції**: *Червоний Жовтень* (Хрк.), *Червонопрапорне* (Хрс.) і под. [6].

3) Ойконіми, названі на честь важливих свят та вагомих історичних подій: *Жовтневе* (11 назв) [6], *Жовтень* (Од.), *Жовтнева Революція* (Од.), *Десятиріччя Жовтня* (Зп.) тощо [7]. Ця група ойконімів вказує на переосмислення часових категорій стосовно нових світоглядних орієнтирів людини у радянську добу.

4) Ойконіми, мотиваційною ознакою яких є радянські міфологеми та похідні від них: *Благодатний* (Лв.), *Веселий* (Зп.), *Веселівка* (Хм.), *Весняне* (Од.), *Воля* (Вл.), *Вільний* (Чн.), *Добролюбівка* (Хм.), *Добрянка* (Мк.), *Добросілля* (Зк.), *Желанне* (Дн.), *Любимий* (Лг.), *Мирне* (Од.), *Надеждівка* (Од.) та ін. [6]. Ці ойкономени мали би виразнювати позитивні настрої радянської людини або ж принципи нового мирного способу життя.

II. Відантропонімі ННП, утворені від прізвищ, псевдонімів та імен по батькові провідників комунізму, діячів та героїв революційних змагань. Ця категорія представлена утвореннями:

1) з оригінальними (чистими) антропонімами в основі: *Орджонікідзе* (АРК) [7], *Щорс* (Чр.), *Фрунзе* (Хрс.) і т. ін. [6];

2) зі зміненою граматичною формою прізвища або псевдоніма: *Артема* (Дн.), *Воробйове* (Од.), *Дімітрове* (Мк.), *ім. Кірова* (Дн.), *ім. Г. Я. Седова* (Дн.), *Жукове* (Тр.), *Карла Маркса* (Дн.), *Кірова* (Од.), *Кірове* (Днп.), *Котовське* (Зп.), *Крупське* (Кр.), *Лихачове* (Хр.), *Смірнове* (Зп.), *Чкалове* (Хрс.), *Хрущове* (Хрс.), *Чапаєва* (Лг.) тощо [6];

3) за допомогою релятивно-посесивних формантів: **-ськ-** (**-зьк-**): *Калінінське* (Хрс.), *Карло-Марксієвське* (Хрс.), *Ленінське* (Крв.), *Круп'янське* (Чн.), *Сталінське* (Днп.), *Стахановський* (Жт.) і т.п. [6]; **ів-** (**-ов-** (**-ев-**)) (**-к-**): *Буданівка* (Тр.), *Будьоннівка* (Мк.), *Жданівка* (Вн.), *Чапаєвка* (Зп.), *Чкалова* (Днп.), *Фрунзівка* (Днп.), *Хрущівка* (Днп.) та ін. [6]; **ів-** (**-ц-**): *Стальнівці* (Чн.) [6];

4) з аналітичними конструкціями: *Кірово-Українське* (Кр.), *Ленінська Тарасівка* (Кв.), *Ново-Котовське* (Вл.) тощо [6].

Антропоніми символічно переосмислилися, оскільки виступили у функції зовнішньої (вторинної) мотивації, і стали ідеологічно маркованими одиницями. Зазначені ойконіми в радянську добу перетворилися на своєрідні

стереотипні номінації у зв'язку із прагматичною функцією антропонімів.

Зазначимо, що всі розглянуті нами вище нововведення в ойконімію України повоєнного періоду утворюють систему повторюваних імен, виразно підкреслюють ідеологічні та соціальні назвотворчі конотації, внаслідок чого розмивається культурно-історична внутрішня мотивація ойконімів і тим самим втрачається неповторність та самобутність назв поселень, вказівка на їх територіальну належність тощо.

І все ж задля справедливості зауважимо, що упорядкування ойконімії повоєнного періоду мало й певні позитивні моменти. Так, замість описових назв поселень, яких налічувалось більше 100, почали впроваджувати одно-, рідше – дволексемні номінації, як-от: *Обідо-Василівка* перейменовано на *Василівка* (Мк.), *Кам'янка Буди* – на *Будокам'янка* (Лв.), *Кам'янка Криве* – на *Кривокам'янка* (Лв.), *Колонія Кідратівка* – на *Кіндратівка* (Дн.), *Селище центральної садиби радгоспу «Баштанський»* – на *Баштанське* (Мк.), *8 березня* – на *Березневе* (Хм.) та ін. [6].

Після остаточного утвердження в Україні радянської влади запровадження нових «прав та свобод» для населення та принципів розбудови держави викликали невідкладну потребу у кардинальній зміні в адміністративно-територіальному устрої УРСР. Пошуки його ідеальної моделі, особливо нових назв для НП, тривали не одне десятиріччя та мали як суттєві недоліки, так і певні, як зазначалось вище, позитивні моменти. Перейменовувальні процеси в ойконімії в основному завершилися наприкінці 80-х років ХХ століття.

У повоєнний період, внаслідок об'єднання багатьох регіонів нашої країни в радянську соціалістичну республіку, найбільший та найрадикальніший вплив на процеси назвоництва мала виключно радянська влада з її агресивною мовною політикою – русифіка-

цією. Російська мова для радянських функціонерів стала визначальною для насильницького впровадження етнонаціональних, політичних та адміністративних змін (перейменувань, об'єднань населених пунктів), як у тодішній УРСР, так і в усьому СРСР.

Руйнуючи історично сформовану топонімічну систему України ХХ століття, яка стала спільним витвором багатьох народів та поколінь, влада сусідніх країн-колонізаторів намагалась знищити той слід і ту історичну пам'ять, які український народ залишив на цій землі. Паралельно, як знаємо, знищувались і самі етноси, зокрема кримсько-татарський. Тому черговий раз ми акцентуємо на тому, що сьогодні державної ваги набуває завдання повернення адміністративно-територіальним одиницям та населеним пунктам історичних назв, що були ліквідовані вольовими рішеннями тієї чи іншої владної структури.

Отже, як бачимо, ця справа вже частково розпочата. Із проголошенням Незалежності України (а навіть ще із кінця 80-х років), місцеві «прогресивні» обласні державні адміністрації (тодішні обкоми) на своїх засіданнях уже піднімали питання про вилучення характерних для радянської ойконімії назв поселень. І саме з ініціативи регіонів України, Верховна Рада з 1986 р. (ще з часів УРСР) і по сьогодні продовжує приймати рішення щодо перейменування населених пунктів, підпорядкованих певним обласним центрам [2], а вже від рішення місцевих громад на місцях залежить, чи змінювати назви конкретних поселень, обов'язково, як вважаємо, враховуючи ступінь їхньої локальної заідеологізованості. І в цьому сенсі ойконімія України як самобутне явище повинна врешті-решт до кінця звільнитися від перейменовувального свавілля, що здійснювалось у ХХ столітті колишньою державою-колонізатором.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АРК – Автономна Республіка Крим;
Вн. – Вінницька область;
Вл. – Волинська область;
Дн. – Донецька область;
Дніп. – Дніпропетровська область;
Жт. – Житомирська область;
І-Ф. – Івано-Франківська область;
Зп. – Запорізька область;
Кв. – Київська область;
Крв. – Кіровоградська область;
Лв. – Львівська область;

Лг. – Луганська область;
Од. – Одеська область;
Пл. – Полтавська область;
См. – Сумська область;
Тр. – Тернопільська область;
Хм. – Хмельницька область;
Хрк. – Харківська область;
Хрс. – Херсонська область;
Чн. – Чернівецька область;
Чр. – Чернігівська область.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративно-територіальні преобразования в Крыму. 1783–1998 гг. / Справочник. – Симферополь : Таврия-Плюс, 1999 г. – 464 с.
2. Алфавітний покажчик старих і нових найменувань населених пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmist.html>
3. Бобровица Н. Язык земли или ... указ? Топонимика Крыма: история, поэтика, политика / Н. Бобровица // Зеркало недели. – 1996. – 14 декабря.
4. Верменич Я. Зміни адміністративно-територіального устрою України ХХ–ХХІ ст. / Я. Верменич, О. Андрощук. – К. : Вид-во Інституту історії України НАН України, 2014. – 181 с.
5. Зайцев Ю. Історія України / Ю. Зайцев. – Львів : Світ, 1996. – 471 с. – С. 288–290.
6. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. – К., 1946. – 1084 с.
7. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 січня 1972 р. – К. : Політвидав України, 1973. – 816 с.

8. Український Радянський Енциклопедичний Словник: у 3-х т. – Т. 2. – К. : Головна редакція УРЕ, 1986–1987. – 736 с.
9. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników pierwszego spisu ludności z dn. 30 września 1921 r. Województwo Lwowskie. – Warszawa, 1924. – Т. XIII. – 65 s.

О. В. Шульган,

*Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка, г. Тернополь, Украина*

ПЕРЕИМЕНОВАНИЯ В ОЙКОНИМИИ УКРАИНЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛА XXI века: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ

На основании справочников административного-территориального деления бывшей УССР в статье рассматриваются примеры переименований названий населенных пунктов (ННП) Украины послевоенного периода. Обращается внимание на общественно-политических мотивах изменения ННП в различных регионах республики. Приведены примеры ойконимов, представляющих разную, иногда идеологическую, ангажированность названий поселений УССР. Актуальность исследования продиктована современным топонимическим вопросом, возникшим в Украине в разгар законотворческого процесса декоммунизации топонимов, в противоположность тому процессу переименований, который имел место во второй половине прошлого века. Приведен перечень основных аргументов в пользу немотивированных переименований, осуществленных в XX веке. Ставится вопрос качественной замены номинаций поселений Украины, которые бы формировали национальное и высокодуховное сознание граждан страны.

Ключевые слова: номинация; ойконим; ойконимия; переименования; русификация.

O. Shulhan,

V. Hnatiuk National Pedagogical University of Ternopil, Ternopil, Ukraine

RENAMING IN UKRAINIAN OICONYMY OF THE SECOND HALF OF THE XX – THE BEGINNING OF THE XXI century: EXPERIENCE AND PROSPECTS

On the basis of open historical sources (directories of the administrative-territorial division of URSR), the article describes the examples of renaming settlements nominations of Ukraine during the post-war period. Attention is focused on the socio-political motives of changing the settlements names in different regions of the republic. There are examples of oiconyms certifying different, sometimes ideological, bias of nominations of URSR. The relevance of the study is represented by the modern toponymic question what appeared in Ukraine in the midst of the process of toponymy decommunisation opposite to the process of the experience of renaming that took place during the second half of the last century. The article contains a list of the main arguments in favor of unmotivated renaming that occurred in the twentieth century. The fundamental question of the article is the quality replacement of settlements nominations in Ukraine, which formed a highly spiritual and national consciousness of the country's citizens.

Keywords: nomination; oiconym; oiconymy; renaming; russification.